

Příprava učitele na vyučování

Danuše Procházková

Otázkou přípravy učitele na vyučování se zabývá mnoho lidí. Jiný pohled je očima ekonomů a jiný očima učitelů. Problém přípravy je velmi diskutovaný. Musíme se na přípravu podívat ze dvou hledisek: 1. obecná příprava na hodinu, 2. speciální příprava na jednotlivé předměty

1. obecný problém přípravy učitele na vyučování:

Hlediskem zde je délka praxe a osobnost učitele. Je samozřejmé, že učitel, který učí déle než pět let, provádí přípravu na hodinu zcela jinak, než učitel, který začíná. Začátečník, aby neměl hluchá místa v hodině, musí si připravit doplňující program. Nikdy nelze předem zcela přesně určit jak bude hodina probíhat. Zde záleží na mnoha okolnostech a hlavně na pohodě vyučujícího. Žáci totiž velmi přesně reagují na náladu, rozpoložení učitele.

Časový rozvrh učiva musí být pro učitele vodítkem a ne dogmatem, protože některé pasáže je nutno opakovat déle, některé žáci pochopí rychle. Proto otázka přípravy a hlavně schopnost učitele zaujmout žáky pro svůj předmět, motivace je prvořadá při výuce. Učitel si také musí uvědomit, že ve třídě nejen vyučuje, ale svým vystupováním, oblečením, svými postoji žáky také vychovává. Z praxe se velmi osvědčuje výuka pomocí řešení problémů, žáky to velmi baví a vědomosti mají trvalejší charakter.

Učitel musí ve svém předmětu sledovat současné dění, být seznámen s novinkami v oboru; proto je nutné, aby pravidelně sledoval časopisy, navštěvoval odborné přednášky a hlavně byl přístupný novinkám. Mnohdy se učitelé domnívají, že vystačí s tím, co se naučili na fakultě; to je velká chyba. Problémem je také to, že hodiny se časem stávají stereotypní, učitel nedokáže hodiny oživit novinkami, soutěžemi. Zde nám zůstávají mnoho dlužny instituce, které by se měly starat o další vzdělávání učitelů. Formou přednášek, vzorových hodin by měly učitele seznámit s novinkami v oboru, nabídnout učitelům nové možnosti třeba při zkoušení žáků, seznámit je s novými testy atd.

Je velmi málo pomůcek např. k procvičování učiva, tak zvané doplňovačky, skládání, leporela. Na výstavách učebních pomůcek se sice setkáváme s velmi kvalitními programy pro videa, pro práce žáků na počítačích, ale jen velmi málo škol vlastní tolik počítačů a jiné techniky, která je velmi drahá, aby tyto programy mohlo plně využívat. Myslím si, že pro naše podmínky a pro učitele by byly velkou pomocí různé finančně málo nákladné skladač-

ky, hry, cvičení k procvičování různých konkrétních jevů, kontrolní práce, klasifikační testy ze základního učiva atd.

Dalším problémem přípravy na vyučování je audiovizuální technika. Myslím si, že na školách není techniky mnoho, a i tak není vždy plně využívána, protože mnoho učitelek si s různými pomůckami neví rady. Nejsou vškoleny a neumějí pomůcky používat. Časově není také možné během 10 minutové přestávky techniku nachystat. Instalovat ve třídě také není možné, protože dle bezpečnostních předpisů je nutno drahé pomůcky uzamykat dvěma zámky. Naše výroba nábytku nenabídla ještě takové skříňky, kde by bylo možno nainstalovat např. televizi a video na stálo a vždy jen vložit kazetu. Je tedy nutné počítat ve školách s jedním zaměstnancem (technikem), který by učiteli vždy na určenou hodinu techniku nachystal. Problémem je u nás i zatemnění tříd. Je to velmi nákladné a pro nedostatek financí nelze uskutečnit.

Velmi mně znepokojuje fakt, že učitel si na koleně vyrábí různé pomůcky pro zpestření hodin, pro výuku a tím vlastně čas, který by věnoval svému studiu, nebo přímo žákům, je promarněn. Přitom jsme měli mnoho výzkumných pedagogických ústavů, kteří stále něco tvořily, ale pro praktickou výuku se hodilo jen velmi málo. Je to dáno tím, že obvykle ti, kteří pomůcky, texty a ostatní připravují, již velmi dlouho na základní škole nebyli a někteří se s problematikou výuky na základních školách nesetkali vůbec.

Otázka přípravy na vyučování je také různá u jednotlivých předmětů. Jistě bude třeba rozlišit přípravu do výchov a do naukových předmětů. Učitel však musí mít stále na paměti, že má před sebou žáky, kteří jsou různě nadaní, pocházejí z různého prostředí, mají různé zkušenosti, různé volní vlastnosti a to vše ovlivňuje jejich učení. Často zapomínáme dát žákům pocit úspěšnosti, též správně vedená diskuse, dialog mezi učitelem a žákem velmi pomáhá při učení.